

FOLYÓIRAT SZEMLE.

A JÖVŐ ÚTJAIN. II. évfolyam 1–2. szám.

Ennek a pedagógiai folyóiratnak a célját és eszközeit a címe határozza meg. Új nyomokon jár és új célok felé halad. A háború előtti pedagógia sokszor elcsépelet gondolatvilágából kiragadja magát s az utolsó két-három évtizednek ama reform-terveit és gondolatait terjeszti és propagálja, melyekkel a reformokra hajlandóbb nyugat a maga nevelés-ügyét javítani próbálja. Lényeges megkülönböztető vonás a régi és az új pedagógia között az, hogy emennek érdeklődése középpontján a *gyermek* áll. A régi pedagógia, még az oly nagy hatást gyakorolt Herbart-féle is, figyelmét elsősorban a tanításra, a tanulmányok rendezésére, az iskolára, a tanulmányoknak egymás között való kapcsolataira s a gyermek lelkére gyakorolt hatásaira fordította. Ennek a gondolatkörnek a közepén az iskolai tanítás állott. A gyermek ennek a rendszernek csak függeléke volt, szinte azt mondhatnók: periférikus tárgya, meghúzódvá a háttérben, melyre csak néha-néha vetett fényt egy-egy bátorítatlan tekintet.

Az a pedagógia, amely a *jövő útjain* halad, ezt a viszonyt teljesen megfordította. Érdeklődésének középpontján a *gyermek* áll. Ő a nap a gomolygó reformgondolatoknak egyelőre még nem rendszerében, hanem tömegében, amely ezt az irányt ama másiktól élesen elválasztja. Ennek az iránynak a kifejlődése nem váratlanul és hirtelen történt. Meg voltak történelmi előzményei és feltételei, amelyek szükségszerűen hozták magukkal. – Nagy

előszeretettel hivatkozik Rousseau forradalmi gondolataira. Az anya ösztönös szeretetén kívül valóban ő volt az, aki először és elvszerűen hangoztatta a gyermek és a gyermekkor természetadta jogait. Ő volt az, aki az iskola gyakorlatával szemben odakiáltotta, hogy a gyermek nem feldolgozandó, előkészítendő anyag, hanem élő és érző, öncélú lét és egyéniség; és a gyermeki kor nem átmenet, melyen minél gyorsabban és a gyermeki öröme árán is át kell haladni és gázolni, hanem az emberi életnek egy olyan szakasza, melynek még vannak a maga örömei, meg van a maga értelme és joga. Az ó-kornak azt a felfogását: maxima pueri debetur reverentia, a pedagógia történetében Rousseau tisztelte legigazabban.

De közelebbi feltételei is voltak az új pedagógiai felfogás kifejlődésének. Minél erősebb és kizárólagosabb lett a Herbart-pedagógiának uralma, annál természetesebbnek kell találnunk azt a visszahatást, amely a múlt század vége felé ellene lábra kapott. Minél inkább kidolgozta az az irány a rendszert és a módszert, annál inkább érezte a pedagógusok egy csoportja, hogy ezek mellett elsikkad a személyiség. A személyisége nemcsak a tanítónak, hanem a gyermeknek is. Ez a tapasztalat új irányoknak és új törekvéseknek lett megindítója és kiinduló pontja.

A kísérleti pedagógia ráterelte a figyelmet a tanítás munkájáról a gyermek lelki életére. Es megindult a pszichológia történetében az az irány, amely céljául nem a felnőtt ember, hanem a gyermek lelki életének vizsgá-

lását tűzte ki. Egymás után létesültek a pszichológiai laboratoriumok. Buzgó kísérleti munka indult meg. Az új iránynak nagynevű és komoly tudósok mellett lármás hívei nagy számmal akadtak, akik teletibálták a pedagógiai világot a kísérlet mindenekét megváltó, minden kérdést megoldó, kizárólagos értékével és hatalmával. Habár e túlzók reményei sok tekintetben délibabosak is, annyi kétségtelesen igaz, hogy a lelki életnek sok, addig homályos és kellően nem értett jelenségére vetettek fényt e kutatók. Távoll állunk attól, hogy a lelki élet lényegét, fejlődése törvényszerűségét meg tudná magyarázni, amint a túlzók állítják. De egy érdeme minden kétségen felül van ennek az iránynak s ez az, hogy a figyelmet a *gyermek lelki életére* terelte és nyilvánvalóvá tette, hogy pedagógus ma már nem lehet el alapos lélektani ismeretek nélkül. A pedagógus ma már nem ülhet le asztalához, hogy tanulmányi rendszereket állítson fel és eszeljen ki, iskolatípusokat alkosson, ha nem ismerte meg előbb a gyermeki lélek világát.

Ezen az elvi alapon áll az a folyóirat, amelyről meg akarunk emlékezni. Ismertetésünk talán hosszabbra fog nyulni, mint szokásos. De mentse ezt az eljárást a mi erdélyi tudományos irodalmunk szomorú helyzete. Ilyen tárgyú magyar folyóirat nem áll rendelkezésére az erdélyi tanárságnak. Kilenc év óta el vagyunk vágva azoktól a szellemi csatornáktól, melyeken át a nyugatot foglalkoztató eszmékkel és gondolatokkal megismerkedhetnénk. S ha e tekintetben a helyzet annyiban enyhült is, hogy könyveket ma már átereszt a határ, annyiban még mindig súlyos, hogy a könyvek árs a tanárság anyagi helyzete áthidalhatatlan messzeségben állanak egymástól. Ehez járult még az, hogy a kormány iskolapolitikája a magyarság egész osztatlan figyelmét s így a tanítói és tanári karét is, az iskolák megmentésének és létének külső kérdéseire.

terelte. S mi csak most vesszük észre, hogy idestova egy decennium már elsuhan felettünk és mi ugyanannyival elmaradtunk a külföldi gondolatok és tervek ismeretében.

Ezek a gondolatok szabták meg e sorok terjedelmét.

A jövő útjain II. évf. első száma az óvodáskorú, második száma az iskoláskorú kis gyermekeknek van szánva. A gyermek iránt érzett meleg szeretet hatja át a cikkek minden sorát. A külföldi reform-törvényeket nagy kedvvel kíséri figyelemmel. Freud pszichoanalitikus módszere is hangot talál cikkeiben.

Herman Imre és *Alice* (Ahogy a kis gyermek érez és gondolkodik) azt hangsúlyozzák, hogy a gyermek megnyilvánulásait nem szabad a felnőtt gondolatköréből megítélni. Kétségbe vonják Sternnek azt a megállapítását, hogy a gyermek lelkében először a tárgyakkal s azután a cselekvéseknek a megnevezései merülnek fel. Tévesnek mondják azt a közfelfogást, hogy az *én* fogalma csak a 3–4 éves korban jelentkezik.

Lénárt György az anyáknak ad okos tanácsokat a kisgyermek higiénéjéről.

Herman Alice (Szülők a nevelésben) Freud pszichoanalízise gondolatkörében mozogva rámutat azokra a hibás felfogásokra, melyek a szülőket a nevelésben vezetik. Az egész nevelés abban merül ki, hogy a szülők nyugalmát biztosítva, nekik minél kevesebb alkalmatlanságot okozon. Néha abban, hogy a szülők tekintélyét fenntartsa, szóval belekényszeríti a gyermeket a felnőtt életmódjába. Sok szülő a gyermekben saját újjászületését látja s nem gondol arra, hogy minden új élet új kezdetet jelent, új fejlődés útjait járja. A gyermeket a hazugságok sűrű hálójával vesszük körül, üldözzük a gyermeki hazugságot s nem gondolunk arra, hogy tőlünk tanulta. *Mélyreható őszinteség* kell hogy a nevelés elve legyen.

Valóban őszinte szavak! S vajjon tagadjuk-e, hogy igazak?

Vajkai Rózi (A kisded társadalmi problémái) azokat a kísérleteket ismerteti, melyekkel a régi óvodát, mint tisztán oktatási intézményt, meleg családi otthonná akarják átreformálni. Napirendjét úgy állapítják meg e napközi óvoda-otthonnak, milyen a családé. Maguk hozzák saját játékaikat, vagy választják ki tetszés szerint s kezdhetik vagy hagyhatják abba. Délután alusznak egy kicsit. A felügyelet, mint az édes anya, csak arra vigyáz, hogy valami baj ne érje őket.

Margaret Mac Millan, a kiváló angol gyermekbarát, az általa alapított *kerti óvoda* munkáját ismerteti. Csupán Angliában két milliárd olyan gyermek él, kinek nincsen otthona, gyermekszobája, csak az utca, nincs játszótere, csak egy szűk, homályos udvar, egy levegőtelen túlzusfolt szoba. Ugyélnék szegények, mint a kálitkába zárt madarak. A szokásos iskolaépület nem felel meg a kerti óvoda céljainak. Legyen az a szabadban, gyermekekért a szó valódi értelmében. Fürdőszobákkal ellátott barakkok épülnek egymástól bizonyos távolságra egy nagy kertben. Nem kőből vagy fából, hanem asbestből. Az ablakok mind délre néznek. A szobák hosszúak, hogy szabadon futhassanak. Nyáron mezitláb járnak.

Sajó Aladárné (A Montessori módszer) ismertetvén Montessori módszerét, bíráló észrevételeket fűz hozzá. Montessori Rómában és Milanóban olyan munkásházákat épített, melyekben közös konyha, közös étkező, olvasóterem, varrószoza mellett a nem iskolaköteles kicsinyek számára *játzóiskola* és kert is volt. Ez a terv oly szép volt és szociális hatása oly nagy, hogy sok országban (Amerika, Hollandia, Bécs) utánzásra talált. A foglalkozás a kicsikkel nem osztályokban történik, hanem egyénenként. Alapgondolata az, hogy a gyermek éljen, fejlődjék saját természetére szerint, tanuljon érdeklődésének megfelelő módon akkor és azt, amikor és amit akar. A taní-

tó ne befolyásolja, csak legyen kéznél, ha szükség lesz rá. Első sorban a gyermek fiziológiai tulajdonságait kell kifejleszteni s azután a pszichikaiakat. Az író is szervezett egy ilyen iskolát, de lényegesen eltért mintájától, mert azt vette észre, hogy a Montessoritól előírt gyakorlatok túlságosan könnyűek s azért unalmasak, lélektani laboratóriumban tervezettek s nem felelnek meg a gyermek valódi természetének. Elve és gyakorlata között ellentmondás van, mert foglalkozhatnak ugyan bármely tanszerrel, de nem a tanteremben hiányzóval. Tehát ki kell nyitni az ajtót s beengedni az életet, hogy a gyermek megkereshesse a neki megfelelőt. Montessori csak formai képzést ad, de kombináló képességét, találékonyságát nem fejleszti, pedig az életben épen ezekre van szükség. Nem látja a játék és mese nagy nevelő értékét, csak szórakozást és pihenést lát bennök. Aztán nyomásztóan hat a foglalkozás közben megkivánt nagy csend. A túlságosan élénk olaszoknál ez lehet kívánatos. Nálunk, a kevésbeszédű, csöndes magyar gyermekeknél nem. Antiszociális az az eljárása, hogy a gyermek magában játszik és foglalkozzék.

Az új nevelő műhelyéből c. rovat meglep mindjárt az első cikkével. Hogyan nevelik meg a gyermekek szülőiket? A Progressive Educationból fordított cikk, melyben az otthon „nevelő hatásáról” nem a régi értelemben van szó, hanem abban az újban, megfordítottban, mely szerint nem a szülők nevelik gyermekeiket, hanem a gyermekek a szülőket. „A közönséges emberek legnagyobb része türethetetlen lenne, ha nem volna gyermekük, aki megneveli őket.” Ezek tartoznak nagy hálával gyermekeiknek azért a nevelésért, melyet tőlük kapnak. Mik a szülők akkor, mikor apai-anyai pályájuk indul? Legtöbbször rossz, önző, elkényeztetett gyermekek, akiknek életideájuk, hogy azt tegyék, amit akarnak, a következményeket pedig hadd viselje más. Az első

gyermek születésétől fogva egy állandó és tartós hatás kezdődik, melynek eredménye, hogy a szülők az idősebb generációtól való függésből felszabadulva abba az irányba tolódnak, hogy magukból is idősebb nemzedék válják. Az önmagukról való önző gondoskodás a másokról való gondoskodás önzetlen gesztusává változik. Aztán a gyermek megjelenése egy élettel teljes, hatalmas, primitív kielégülést nyújt. Ez pedig nagy áldás „ebben a gombnyomásra járó, fogantyuforgató, billentyűnyomogató nyolcórás napi unalomban.” „Műnő nagy izgalom, minő szívet megrendítő emóció az ilyen élet számára a fizikai anyaság és apaság!

Kiss József (A gyermekanyák falun) arról fest sötét képet, hogy mennyire elhagyatott, mennyire gondozatlanul nő fel a gyermek falun az iskoláig. Hány elpusztul addig, míg idejuthatna! Ha pedig már fölnövekedtek szabadon, mint a borjú meg a csikó, a kis zömök emberke iskolába kerül a maga 6 éves testével, de lelke annyira ápolatlan és zsugorodott, mint a két évesé.

Halász Edit (Vezetett vagy szabad foglalkoztatás?) arra az eredményre jut, hogy az óvodában önállóan foglalkozó gyermek a saját erejéből eljut az egyéniségtől megszabott fokig s ha ez egyéni útjáról a közös útra tereljük, elzárjuk az egyéni fejlődés útját. A vezetett munkák inkább szolgálják a felnőttek, a szülők hiúságát, mint az egyéni fejlődés érdekét.

Czeke Marianne a *Szemlék és jegyzetek* rovatban meglehangú sorokat ír gr. Brunsvik Terézről abból az alkalomból, hogy Pestalozzi és Beethoven halálának 100 éves fordulóján az ő neve is a világ érdeklődése középpontjába került. Mindkét nagy emberhez benső barátság és tisztelet fűzte, sőt némelyek szerint ő volt Beethovennek az a „halhatatlan szerelme”, kihez híres leveleit intézte. Ő alapította Magyarországon a kisdedővő intéyményt s ez-

zel halhatatlan érdemeket szerzett magának.

Könyvek és bírálatok rovat jól tájékoztat a külföldi, főleg német szakirodalom legkiválóbb jelenségeiről.

A 2. számban *Lukácsné Szász Irén* (A fejlődő gyermek az iskolás korban) saját maga méréseit közli, melyeket a testmágasság és szellemi fejlődés tekintetében végzett. Ugy találta, hogy a magasság nem egyenletesen, fokról-fokra, hanem ugrásszerűen nő bizonyos korhatárokon, melyek a leányoknál 4 hónappal későbbre tolódnak. Ugyanezt alapította meg a szellemi fejlődés terén is. Csakhogy a testi és szellemi fejlődés korhatárai nem esnek össze, hanem a szellemi fejlődés időpontjai egy-két hónappal későbbben következnek. Ebből következteti, hogy a párhuzamos osztályokat nem a beiratkozás véletlen sorrendje, hanem életkorukkal járó testi-lelki fejlettségük szerint kell beosztani. Így lenne aztán egy jó és gyenge osztály. Ez megfelelő annak az elvnek, mely a tanulókat képességük szerint akarja szétválasztani. De kiáltó ellentétben volna azzal a másik, mindezek felett fontos elvvel, hogy az oktatást a gyermek fejlődése törvényeihez kell alkalmazni. Nyilvánvaló, hogyha a tanulókat szellemi fejlettségük szerint különböző csoportokba osztottuk, nem szabad őket ugyanazon munkára fogjunk, tőlük ugyanazon teljesítményeket várunk. Viszont külön tantervet készíteni is észszerűtlen volna. A szerző a probléma megoldására ezt az utat ajánlja: egy csekély újítással az iskolai évekből csináljunk iskolai fél éveket. Az osztályrendszernek a gyermeki fejlődéshez való ez az alkalmazása még egy más kérdést is érint: a tehetségesek különválasztását a kevésbé tehetségesektől. Az oktatást az egyéni fejlődéshez alkalmazni felette fontos. De még fontosabb a gyermek általános fejlődésmenetéhez való alkalmazása. Mert az egyéni fejlődéssel szemben elkövetett hiba

csak az *egyest* sújtja. De ami hibát a nevelés az általános fejlődésrenddel szemben elkövet, az *minden* gyermeket egyformán sújt.

Nemesné M. Márta (Közös terv – közös kidolgozás), közép helyet foglal el a régi iskola és a kizárólag gyermektanulmányi alapon épülő új iskola között. Ha azt akarjuk, hogy a gyermek bekapcsolódjék a meglévő kultúrába, akkor nem lehet megelégednünk csupán azzal, amit a gyermektanulmány előírna. Ez szükséges és nélkülözhetetlen, de nem elégséges. Az így nevelt gyermek „az örök gyermekkor veszélyének volna kitéve.” Aztán egy mintaleckét ad az amerikai Dewey project-je szellemében, mely ügyesen mutatja, hogyan beszélük meg közösen a tervet s hogyan dolgozzák ki.

Eltes Máttyás Az új nevelő műhelyéből c. rovatban az intelligencia-vizsgálatok eredménye alapján úgy látja, hogy a tanulók 25%-ától a törvény olyant követel, aminek önhibáján kívül megfelelni nem tud, másik 25%-a előtt pedig elzárja az előhaladás útját, mert ezek az átlagnál többre volnának hivatva. A mai iskola az ilyen kiválóknak „spanyol csizma”, „kínzó taposó malom”, mely körülményesen és ezernyi unalmak közepette vezetgeti őt abban, amit előre tud. Nem naptári évek, hanem szellemi fejlődésükre való tekintettel kellene őket osztályokba sorozni. Akkor volna az iskola igazán a gyermek iskolája. Ezt követelik az intelligencia-vizsgálatok; „az a komoly tudomány, mely szinte játékos eszközökkel nagy jelentőségű eredményeket kínál.”

Még csak egy cikkről akarnánk megemlékezni (R. F. A bécsi gyermek szociális védelme), amely röviden számot ad arról, hogy milyen fejlett szociális érzéssel gondoskodik Bécs városa gyermekeiről. Mikor ezt olvasuk, az irigység és fájdalom érzése ébred fel lelkünkben: mikor jut a mi szegény magyar népünk abba a helyzetbe! Minden iskolás gyermeket átfogó, hatalmas,

nagy és gazdag szervezetek gyámolítják az iskolába lépéstől kezdve tanulmányi évein végig.

Nagyszabású és valóban példaadó e tekintetben Bécs város működése. Mikor a gyermek az iskolába megy, a család szűk köréből egy nagy család, a község kötelekébe lép be, amely minden szükségletéről gondoskodik. Minden iskolakönyvet, tanszert ingyen kap. A kézi könyvek gyönyörű, művészi kiállítású képes könyvek. Ehez iskolás gyermek Bécsben nincs. Egészségi állapotát állandóan felülvizsgálják az iskola-orvosok, különösen fogait, szemét és tüdeje állapotát. Új intézmény az ambulatorium hibás beszédű gyermekek részére, akik külön osztályokba kerülnek. Szabad idejüket szabadban, portmentes helyen töltik. Sok sétatéren kívül 31 játéktér áll rendelkezésükre. Aldásos intézmény az ingyenes gyermekfürdő. Ilyen 8 van. Bevezették az elemi és középiskolákba az ingyenes úszótanfolyamokat. Akinek szüksége van rá, napközi otthonban talál meleg, egészséges othont. Az elhelyezésre szoruló gyermekek részére felvételi intézete van. Nagyarányú a gyermeknyaraltatás. Gyakoriak a nyári vándorlások. Minden iskolánál szülői egyesületek vannak az iskola és a szülői ház közti kapcsolat fenntartására. A pályaválasztás megkönnyítésére pályaválasztási tanácsadók állnak rendelkezésre.

Valóban irigylésre méltó állapot. Ha egyebet nem, ezt bizonyára szívésen átvinnék és utánoznék Bécsből.

Hosszúra nyult ismertetésünk s még sem vagyunk biztosak afelől, vajjon adtunk-e némi izelítőt az új gondolatoknak abból a gomolygó áradatából, mely e lapokról felénk hömpölyög. Sok túlzás, sok kiforratlan terv, sok valósíthatatlan gondolat lehet ezek között. De egyet bizvást meg lehet állapítani, azt, hogy egész világ választja el a folyóirat szellemét a háború előtti iskolázás – gyakorlatától. A mai iskola képe nemcsak nálunk, ha-

nem a reformokra érettebb és hajlóbbr külföldön is még távol áll attól, hogy ez elveket megvalósítsa, az életbe átvigye. De a jobb és tökéletesebb állapotba az út sok tévedésen, sok kitérésen és bolyongáson vezet keresztül. Az az érzésünk, hogy e reform-gondolatok a, szellemi forrásnak olyan átmeneti chaotikus állapotát mutatják, melynek leülepedése és kitisztítása után megjelenik a végső célgondolat: a jövő iskolája, mely a gyermek testi-lelki fejlettségéhez lesz szabva.

Dr. 'Gál' Kelemen.

ATHENAEUM. XIII. k. 1–2. sz. 1927. A Magyar Tud. Akadémia támogatásával kiadja a Magyar Filozófiai Társaság. Pauler Ákos és Kornis Gyula közreműködésével szerkeszti Dékány István. – *Várkonyi Hildebrand: Tanulmány Pauler Ákos logikai rendszeréről.* Pauler Ákos Logikája az első nagy magyar logika, önálló és eredeti, teljesen egyéni és jellegzetes alkotás. A szerző ennek az eseményt jelentő nagy Logikának részleteibe igyekszik minél mélyebbre hatolni, világosan és plasztikusan kidomborítva az olvasó, előtt e nagy logikai rendszert – *Teichert Margit: Plotinizmus J. Scotus Eriugena filozófiájában.* Tanulmányának ez első közleményében Eriugena rendszerét abból a szempontból vizsgálja, vajjon nem találunk-e benne olyan gondolati és kifejezésbeli megegyezéseket, amelyek tárgyi bizonyítékok híján is valószínűvé teszik azt a hipotézist, hogy Eriugena Plotinust közvetlenül ismerte. Bár e kapcsolat lehetőségét kimutatnia nem sikerül, de az egybevetések alapján Eriugena újplatonizmusáról, illetve annak mértékéről világos képet nyerünk. – Gazdag könyvszemlájén kívül igen értékes rovatát a bibliografiai összeállítását az 1925–26. évi magyar és külföldi filozófiai irodalom termékeiről.

Gy.

A SAJTÓ. I. évf. 1–3. sz. Szerkeszti: Wünschér Frigyes dr. – Ez év elején indult meg Budapesten ez a tudományos folyóirat, mely a sajtó és a hírszolgálat jogi, gazdasági, szociális, műszaki és történelmi kérdéseiről tájékoztat. Eddig megjelent számainak érdekesebb cikkei: *Bárdossy László dr.: Sajtófőnökök értékelete Genfben.* – *Kelényi B. Ottó dr.: Buda és Pest hírlapirodalmának multja.* – *Balás P. Elemér: Rádió, szerzői jog, sajtójog.* – *Rácz Dezső Károly dr.: Az angol napisajtó.* – A bel- és külföldi hírek, bírósági gyakorlat, egyesületek, irodalmi szemle című rovatai rendkívül érdekes és változatos tartalmuak.

Gy.

BUDAPESTI SZEMLE. Szerkeszti Voinovich Géza. 1927. ápr. *Prohászka Ottokár,* a minapában elhunyt nagy egyházi szónok utolsó írását olvashatjuk a füzet élén: *A Pilis hegyén.* E helyen járva a *genius loci* ihlete alatt visszaidézi azt a nagy szelemtörténeti multat, mely a pilis-hegyi cisztercita monostor romjaihoz s környékéhez fűződik. Hangulatos költői, melyen járó elmélkedését e szavakkal végzi: *Az az igazi gazdag élet, melyben a mult is, a hagyományok is, az idők s a helyek története is mint bátor, erős s jelenvaló öntudat él.* A nagy szónok és. nemes egyházi férfiú utolsó művének utolsó szavai úgy hatnak reánk, mint egy nagy lélek búcsúszavai az innenső világból nemcsak szűkebb felekezetéhez, hanem azon fölül az egész magyarság széles köreibeh.

A következő cikk: *Bernát István: Gazdasági imperializmus.* A hódító imperializmus modern formája a meghódított nép gazdasági bilincsbé verése, mely előkészíti a hatalmasabb fél politikai uralmához vezető utat. Az erősen kifejtett gyárpar és a felhalmozott tőkék érdekében születik meg a gazdasági imperiálizmus. Ez a gazdasági imperiálizmus legmeglepőbb az Amerikai Egyesült-Államok újabbkori po-

litikájában. Ezzel foglalkozik a szerző, vázolja a menetét és utal annak Európát érintő veszedelmekre. – *Papp Viktor: Beethoven és az Esterházyak.* A szerző egykoru eredeti levelek alapján tisztázza a nagy zeneköltő kismartoni időzésének pontos idejét s viszonyát az Esterházyakhoz. – *Nagy József: A polgárság és a modern világfelfogás.* – *Viszota Gyula: Kossuth Lajos írott hírlapjai.* Az ellenzék küzdelme egy országgyűlési újság létesítése körül az 1832–36. országgyűlésen. Kossuth tevékenysége, küzdelmei, írott hírlapjai: az *Országgyűlési Tudósítások* és a *Törvényhatósági Tudósítások* körül. – *Bibó Lajos. Olasz megbékél.* (Elbeszélés.) – *Költevények Sajó Sándortól és Novák Sándortól.* – *Császár Elemér: A régi és az új magyar irodalom.* (Elnöki megnyitó beszéd.) Irodalmunk szelleme ezer éven át egységes volt. Ma két egymással alig érintkező irodalmunk van, egy jobboldali és egy baloldali, s nem is egy, hanem két szakadékválasztja el őket egymástól: egy etikai és egy esztétikai. A művészet öncélúsága, a l'art pour l'art elve nem új elv. Legnagyobb költőink és esztétikusaink is ennek alapján állnak. Új csupán annak az a téves magyarázata, melyet a baloldali esztétika ad neki s mely erkölcsi nihilizmusra s egyéb álutakra vezet. A két tábor közt az ellentét ma még folyton növekedőben van. Ebből azonban irodalmunkra csak kár származik. Kívánatos volna az ellentétek elsimulása. Császár megjelöli azon pontokat, hol a két irodalom surlódó felületein le lehetne simítani az ellentéteket. Ezek között első az volna, hogy a baloldali ellenfél durva kézzel ne bántsa azokat az eszményeket, melyeket mi szenteknek tartunk. – *Berzeviczy Albert: Beethoven.* – *Kéký Lajos: Vargha Gyula új költeményköte.* 1927. május. *Grof Andrassy Gyula: Anglia és Magyarország alkotmányos fejlődése.* – *Angyal Dávid: Lord Loftus és Széchenyi.* Lord Loftus Széchenyi döblingi

élete alatt volt bécsi angol követ s Széchenyivel közeli viszonyban volt. E tanulmány ismeretlen levéltári, adatok alapján világítja meg viszonyukat. – *Bonkáló Sándor: Az orosz irodalom 1917-től napjainkig.* – *Költevények Vargha Gyulától.* – *Németh Antal: A „tudattalan” felfedezésének alkotáslélektani jelentősége.* – *Hajnal István: Egy magyar herceg ifjúkora Napoleon idején.* Herceg Esterházy Pál ifjúkora kitünő korrajzi háttérrel. – *Berzeviczy Albert: Még egyszer: irodalmunk és a Kisfaludy-Társaság.* Válasz Babits Mihály tárgyilagos, higgadt hangú cikkére (A kettészakadt irodalom. Nyugat, április 1.) A szerző örömmel állapítja meg, hogy „a végcélra, erőknek egyesítésére szükségessé nézve.” Babits egyetért vele. Téves állítása Babitsnak, hogy ma az irodalom igazi élete a Kisfaludy-Társaság kapuin kívül játszódik le. Herceg, Molnár, Csáthó, Voinovich, Surányi, Zilahy, Vargha Gyula, Kozma Andor neve ékes cáfolata ez állításnak. Azt is hasztalan tagadja Babits, hogy igaztalan vád, mintha a nyugatosok iránya a multat le akarná rázni. Talán nem mindnyájan gondolkoznak így, de a Nyugat főszerkesztője egyik aforizmájában azt mondja: „A multtal szemben egyetlen kötelességünk az, hogy lerázzuk magunkról.” A szerző teljesen egyetért Babitscsal Ady költői tehetségének tüneményes volta-ra nézve. Az ellentét közte és B. között Ady költői gondolkozására, költői lelkére vonatkozik. Berzeviczy szerint a politikát nem az Ady politikai szereplését elítélők vitték az Ady-kérdésbe, hanem maga Ady vitté a költészetbe. Ez nem szemrehányás, mert hiszen legnagyobb költőink is művelték a politikai költészetet. Amde az ő sokszor megjósolt és várt forradalmának szerencsétlen kimenetele bizonyára keserves csalódást hozott neki – halálos ágyán. Berzeviczy végső ítélete Adyról ez: „En az Ady életében mindenekfölött a tragikumot látom; én őt egy roppant

költői tehetségű, becsületes, de elernyedt akaratú, elszédített, elvakult embernek tartom,” aki, ha ma élne, megtagadná társai munkájával a közösséget. Babits és mások szerint Ady hatása a jövőben csak nőni fog, mert ő bírja az ifjú szíveket. Berzeviczy szerint szomorú volna, ha az Ady költszetéből áradó nihilnek, két-ségbeesésnek ernyesztő ereje az ép, egészséges, ifjú szíveket fogná el. – A kritikái rovatból kiemeljük: Hajnal István bírálatát Mályusz Elemér: *Sándor Lipót főherceg-nádor iratai. 179–1795. c. művéről, A Széchenyi-család története, A pataki diákvilág anekdotakincse c. bírálatokat.*

1927. június (598. szám.). *Bálint Rezső: Gyógyítás és kuruzslás.* Az olyan hatalmas megrázkódtatások, amelyet az emberiség a közelmúltban átélt, többféle lelki eltévelyedést idéznek elő a tömegek lelkében. Ilyen egyfelől az életosztón meggyöngülése, másfelől az életörömök fokozott hajhászása. Ilyen lelki oka van annak is, hogy újabb időben úgy megszaporodott a kuruzslók száma. Nagy megpróbáltatások és megrázkódtatások után a hiányos műveltségű ember minden misztikus iránt nagyobb vonzalmat érez. Ezt használják ki tudatosan vagy tudatlanul napjaink fölszaporodott kuruzslói. – *Csizik Béla: Az angliai nagy sztrájk.* A kéthónapos nagy sztrájk közvetlen eredményei: Anglia elvesztette egy évi nemzeti jövedelmének 10%-át, hosszú időre elvesztette a bányatulajdonosok és bányamunkások együttműködésének lehetőségét s végül, az ipari koncentráció gondolata oly vereséget szenvedett, mely Anglia termelésének hosszú időn át jelentékeny teherteréle lesz.

– *Olay Ferenc: Kulturális alapítványainak és Trianon.* A magyar kultúra céljait szolgáló alapítványok sorsa az utóállamokban s a jogutódlás címén való birtokbavétel jogi szempontból. – *Viszlota Gyula: Kossuth Lajos írott hírlapjai.* A Törvényhatósági Tudósítások. – *Herzeg Ferenc: Az oszlopos óra.*

(Elbeszélés.) *Bárd Miklós: Költemények.* – A könyvszemlében *Nagy Miklós* Tisza István leveleit, (Gr. Tisza I. összes munkái, III. köt.), melyek rövid egy év alatt második kiadást értek, alapos kortörténeti keretben ismerteti. *Galamb Sándor* pedig Papp Ferenc lelkiismeretes kiadványát: Gyulai Pál irodalmi emlékeit mutatja be, mely Gyulainak gyűjteményesen meg nem jelent költeményeit tartalmazza.

1927. október (599. szám) *Berzeviczy Albert: Fraknoi Vilmos emlékezete.* Emlékbeszéd a M. T. Akadémia 1927. május 8-iki ünnepi ülésén. – *Hubay Jenő: A M. Tud. Akadémia hatása zeneművészetünk fejlődésére.* A M. T. Akadémia mindig éber figyelemmel kísérte zeneművészetünk fejlődését, de különösen a magyar népdal történetére vonatkozó kutatásokra terjesztette ki figyelmét. Ezzel nagyban előmozdította zenénk haladását a folklór terén. – *Farkas Gyula: Az elszakított Felvidék magyarságának szellemi élete.* Igen alapos tájékoztató a felvidéki magyarság szellemi életének történetéről és jelen állapotáról. Tüzetes elemzését adja a Felvidék fellendülő magyar irodalmának, a nálunk is ismert Övedi Lászlónak, Mécs Lászlónak, Jankovich Marcellnek, Tamás Lajosnak stb., a szépprózairók közül Sziklay Ferencnek, Rác Pálnak stb. – *Balogh József: Szent István és a Róma-eszme.* *Kenedy Géza: A hosszúéletű Jezid. (Kéleti mese.)* *Harsányi Kálmán: Othello (Műfordítás-részlet).* Az *Irodalom* rovatban *Wagner József* ismerteti *Pukánszky Bélának A magyarországi német irodalom története c.* alapos hézagpótló munkáját, mely minden kinek nélkülözhetetlen segédforrása, aki a magyarországi némettség kérdéseivel foglalkozik.

1927. november (600. szám) *Kéky Lajos: Vajda János.* Eredeti, erős egyéniség. Költszete ugyan tartalmi és formai szempontból nem mutat szembetűnőbb fejlődést, de van annyi szép verse, amennyi megmenti a feledés-

től. Vannak versei, amelyek késő nemzedékek elé is megindítóan rajzolják a költő alakját s szólaltatják meg a vergődő, a szenvedő, az örök embert. – *Hevesi Sándor: A népdal titka.* A népdal esztétikai fejtegetése. „Legnagyobb titka a klasszikai egyszerűség, amelyre a legtehetségesebb romantikus költőt is megtaníthatja.” – *Solymossy Sándor: Eszrevételek a népdal titkához.* Hevesinek a népdal szerkezetéről mondott megállapítását cáfolja. Nem szabad a romlott, kevert szövegű népdalból az igazi népdal jellegére következtetnünk. Az igazi népdal felismerése még a szakembert is próbára teszi. – *Marót Károly: A költészet lényege és formája.* – *Komarómi János: Holdfény alatt.* (Elbeszélés.) *Csengeri János: Euripides gondolatai a töredékekben.* (Műfordítás.) – *Tolnai Vilmos: Arany János szonettje.* Az ideál c. szonett három fogalmazásában maradt meg Arany-nak. A szerző érdekes irodalomtörténeti háttérrel ellátott esztétikai fejtegetést ad róla. Az *Irodalom* rovatban *Berzeviczy A.: Az abszolutizmus kora Magyarországon* c. könyvének második kötetéről olvasunk bírálatot.

Cs. B.

EGYETEMES PHILOLOGIAI KÖZLÖNY. Szerkesztik: Kerényi Károly és Koszó János. 41. évf. 1927. jan.–jun. I–VI. füzet.

Balogh József „Catullus egy carmen famosum”-a címen (1–7 l.) Catullus XI. carmenének „non bona dicta”-ját értelmezi, a dicodictum jelentéstani megvilágításával

Husztli József „Francesco Maturanzio” renaissance-költő magyar vonatkozású költeményeiről mond érdekes adatokat (7–18 l.). Az említett költő irodalmi összeköttetésben állott Macsinjanin Miklós modoni püspökkel, Vitéz János barátjával. Macsinjanin Mátyás király udvarában (vagy táborában) látta Vlad Tepeszt, a fogoly havasalföldi vajdát. A róla szóló leírása közelebb-

ről érdeklí a román történeti irodalmat.

Eckhardt Sándor meggyőző érvekkel bizonyítja azt a meglepő tényt, hogy Molière műveinek egyes terentiusi elemei M. de Saucy janzenista szellemben fordított, illetőleg módosított bilinguis (latin-francia) Terentius fordításából vannak véve. („Molière Janzenista Terentiusa” 18–23 l.). Egyben felveti azt a kérdést, hogy vajjon Plautus egyetlen XVII. sz.-beli bilinguis francia kiadásának (Michel de Marolles abbé de Villeloin, Paris 1657.) tanulmányozása nem vezetne-e hasonló meglepetésekre? Sem ez, sem Terentius egy másik két nyelvű francia bilinguis-kiadása (amely T. három darabját tartalmazza), nincs meg a budapesti könyvtárakban s így a tudós szerző egyelőre még nem tanulmányozhatta át őket.

Kesztnér Jenő a „XVII. és XVIII. századi olaszból fordított vallásos műveink”-et sorolja fel (24–31 l.). A 27 lapon tévesen állítja (Steinhubert követve), hogy Illyés István erdélyi kath. püspök volt.

Kaiblinger Fülöp befejezi érdekes nyelvfejlődési tanulmányát („Egyszerű és összetett mult” 31–36.) A francia nyelv egyszerű multja több rendbeli okból kezd háttérbe szorulni az összetettel szemben.

A folyóirat többi részét a megszokott gazdag irodalmi szemle tölti ki.

Dr. "Bitay"Árpád.

KÖRÖSI CSOMA – ARCHIV. Zeitschrift für türkische Philologie und verwandte Gebiete. II. Band. 3. Heft, 1926. Budapest. Herausg. v. J. Németh. Az 1926-ban alakult „Körösi Csoma Társaság” (elnök gr. Teleki Pál) folyóirata. – Ebben a füzetben *Moravcsik Gyula* közli, s német szöveggel a külföldi tudományosság számára is hozzáférhetővé teszi, mindazon önállóan megjelent műveknek és a hírlapokban, folyóiratokban szétszórta tanulmányoknak, cikkeknek rendszeres bibliográfiáját, amelyeket

a magyar tudományosság a turkológia és a keleti magyar vonatkozások területén a világháború kitérése óta 1925. végéig közzétett. – A kisebb közleményekben *Melich János* az „Etél” szót magyarizza és *Török János* adalékokat közöl a „koldus” és a „dió” szavainkhoz.

Gy.

MINERVA. VI. évf. (1927.) 1–3. sz. Szerk. Thienemann Tivadar (Budapest, Eggenberger). – E füzet Gragger Róbert emlékének van szentelve Magyarul olvashatjuk benne *C. H. Becker* orosz külügyminiszter rendkívül szép emlékbeszédét Gragger Róbertől, amelyet az *Ungarische Jahrbücher* szövege alapján ez évi első számunkban ismertettünk. – Ezt kiegészíti még *Szekfü Gyula* cikke: *Gragger Róbert művelődésünk történetében*. „Nagy történeti példák mutatják félre nem érthetően, mennyire egymásba folynak a vérző magyar szívekben a vallásos érzésben gyökerező felebaráti szeretet, a heves fajszeretet és egyetemes humanizmus... Gragger Róbert is vallásos lélek volt és nála is humanizmussá nőtt a magyarság szeretete.” – *Huszi József*: *Janus Pannonius asztrológiai álláspontja*. *J. P.* gondolatvilágában az asztrológiai szemléletnek igen jelentős szerep jutott. Ez a cikk érdekes adalék e nagyon elhanyagolt gondolat-történeti probléma ismeretéhez. – *Zolnai Béla*: *A nyelvi kifejezőség formái*. Ez a tanulmányos cikk *Charle Bally* genfi professzor „Le langage et la vie. Paris 1926” c. könyvének beható ismertetése. Tudvalevőleg *Bally*, *Saussure* és a müncheni *Vossler* az úttörői azoknak a kutatásoknak, amelyek egyre nagyobb mértékben helyezik előtérbe a nyelvtudományban az esztétikai és kulturális szempontot. A fenti könyv is, mely az első nagyszabású kísérlet az emotív nyelvi jelenségek összefoglalására és szisztematizálására, termékeny továbbindítóje lesz a nyelvészeti kutatásoknak. – *Thienemann Tivadar*: *Iroda-*

lomtörténeti alapfogalmak c. tanulmányának itt közölt első fejezete a „fejlődés” fogalmának két formáját ismerteti, úgy mint az a történelmi gondolkodásban jelentkezik. A „szerves fejlődés” a jelenségek változását és összefüggését az élő szervezet alakulásának analogiájára fogja föl, tehát a fejlődésen csirázást, növekedést, virágzást ért, amelyet a hervadás, a szükségszerű vég követ. A „szellemi fejlődés” a tudatosság irányában való haladást jelenti s kizárja a szükségszerű végnek, a halált előkészítő hanyatlásnak a képét. A fejlődés e két formáját kíséri aztán végig a szerző az európai szellem-történetben és a magyar irodalom-történeti felfogás alakulásában. Az irodalom-történet szerkezetét nem alapíthatjuk a szerves fejlődés gondolatára. A szellemi fejlődés, mely a romantikus felfogással rokon és a végtelenség felé haladó folyamatot lát a történelemben, arra törekszik, hogy történelmi változásaiban megismerje azt az irodalmi alapviszonyt, mely az író, a közönség és az irodalmi hagyomány között az idő folyamával kialakult. Ez a viszony folytonos, amelyben nincs virágzás és hanyatlás, csupán régebben egyszerűbb volt, s aztán mind összetettebb, bonyolultabb, elvontabb, differenciáltabb és tudatosabb jelenséggé változott. – *Kritikai szemléjében Várkonyi Hildebrand* ismerteti a magyar *Br. Brandenstein* „Grundlegung der Philosophie. I. Halle 1926. 8-r. 599 l.” c. munkáját. „A filozófia alapvetésének, a metafizikának, ismeretelméletnek, logikának teljes egésze élénk tárul ebben a hatalmas, egységesen átgondolt opusban. Megjelenése nem közönséges, esemény a magyar filozófiai irodalomban.”

Gy.

REVUE DES ÉTUDES HONGROISES ET FINNO-UGRIENNES. Dirigée par *Zoltán Baranyai* et *Alexandre Eckhardt*. 1926. évf. 1–4. szám. E kitűnő folyóirat most megjelent évfolya-

ma majdnem teljes egészében a százéves évfordulóját ünneplő Magyar Tudományos Akadémiának van szentelve. Főbb cikkei a következők: *Angyal Dávid: Gróf Széchenyi István*. Az Akadémia nagy alapítójának élete, jellemrajza, tanítása és nagy alkotásai. – *Császár Elemér: A Magyar Tudományos Akadémia viszonya a Francia Akadémiával*. A legelső akadémia-alapító törekvések (Bessenyei, Révai) teljesen a Francia Akadémia feladatát és programját tüzték ki célul. Bár a megszülött magyar Akadémia már a német típus felé hajlott, tevékenységének első nyilvánulásai a Francia Akadémia programjára emlékeztettek: a nyelvművelés ügye, szótár és grammatika körül forognak. Műveli a tudományokat, de azazal a céllal, hogy a nyelv vele gazdagabbá, szebbé, méltóságosabbá legyen. Természetesen a tudományos szellem erősödésével a nyelvművelés programja is eltűnik az előtérből s az Akadémia szervezete is ennek megfelelően átváltozik. – *Szinnyei József: A Magyar Tudományos Akadémia és a magyar nyelvstudomány*. E kitűnő történeti visszazapillatásból kitűnik, mily végtelen sokat köszönhet a M. Tud. Akadémiának a magyar nyelvstudomány. Már megszületések központi gondolata és légfőbb célja a nyelv művelése és gyarapítása volt. Megteremtette az egységes magyar helyesírást, a nyelv törvénykönyvét: *A magyar nyelv rendszerét*, az egyes tudományszakok műszótárait, a tájszótárt. A magyar nyelvemlékek kiadásával tovább folytatta Révai és Kazinczy munkáját. Czuczorral és Fogarassal elkészíteti a hatkötetes Nagy Szótárt. Az összehasonlító nyelvészet is igen sokat köszönhet az Akadémiának. *Reguly* az Akadémia megbízása szerint és támogatásával végzi a mult század negyvenes éveiben nagyjelentőségű fölfedező és gyűjtő munkáját. Az összehasonlító nyelvészet még nagyobb lendületet nyer Hunfalvy Pál és Budenz

József felléptével. A magyar nyelv eredetét végképp tisztázó nyelvészeti irodalom legeslegnagyobb brészt az Akadémia keretében folyt le. Régi hagyományaihoz híven főként a nyelvművelés érdekében támogatta a *Magyar Nyelvőr*t, mely a nyelvstudomány minden ágát buzgón művelte. Az Akadémia kiadásában jelentek meg Simonyi Zsigmond tüzetes mondattani tanulmányai, a *Tüzetes magyar nyelvtan*, a *Magyar Nyelvtörténeti Szótár*, az *Oklevélszótár* s végül 1914. elején *Gombocz Zoltán és Melich János* kidolgozásában megindult a *Magyar Etymologiai Szótár*. A *Nyelvemléktár* 15 kötetében és más kiadványaiban hozzáférhetővé tette a régi magyar nyelvemlékeket. A történeti magyar nyelvtan irodalma is az Akadémia keretében folyt le. Az Akadémia adta ki Szinnyei új Magyar Tájszótárát és Balassának a nyelvjárásokat osztályozó művét. A nyelv idegen elemeit kutató irodalom is az Akadémiához fűződik. Legújabb, nagy vállalata: *A magyar nyelvstudomány kézikönyve*, mely az eddig elért biztos nyelvstudományi eredményeket foglalja rendszerbe. – *Négyesy László: A magyar irodalom száz esztendeje*. Attekintés a magyar irodalom százéves fejlődésén és az Akadémiának reá gyakorolt jótékony befolyásán. – E két utóbbi tanulmányhoz hasonlóan az Akadémia történetével függ össze a következő két kitűnő értekezés: *Lukinich Imre: A magyar Akadémia és a történettudományok Magyarországon és Magyar Géza: A magyar Akadémia és a magyar jogtudomány*, – *Berzeviczy Albert: A magyar emigráció és az 1859-iki olasz háború*. (Kiadatlan okmányok alapján.) – *Virányi Elemér: Az észt nyelvstudomány munkája*: Attekintés az utóbbi évek nyelvészeti eredményein. – *Zolnai Béla: Egy magyar ballada olasz forrásai*. *A Fehér Anna c. balladánk feltűnő hasonlósága a velencei La povera Cecilia olasz balladához* onnan van, mert végeredményben mindkettő egy

16. századbeli, olasz történetből származik. A szerző tanulmánya végén összeállítja a mese vándorútját és elágazásait. – *Baranyai Zoltán: Gragger Róbert* (nekrológ). *Alföldi András* bírálja *Constantin C. Diculescu*-nak *Die Gepiden* c. munkáját.

1927. január–június (1–2. szám).

Az új füzet gazdag tartalmából a következő dolgozatokat emeljük ki: *Eckhart Ferenc: Bevezetés a magyar történelembe. I.* A legújabb kutatások alapján rövid áttekintés a magyar nemzet történetén a legrégebb időktől a szatmári békéig. – *Szinnyei Ferenc: A francia romantizmus és a magyar regény 1848. előtt.*

– *Haraszti Emil: A magyar huszárrok Elzászban.* Harst Célestin elzászi szerzetes magyar vonatkozású zeneszerzeményei a 18. századból (*La Fuite des Hongrois, L'Hussart*) és történeti hátterük. – *Thienemann Tivadar: Erasmus Magyarországon.* Miként válik a 16–17. század három nemzedékén át Erasmus életműve a magyar szellemi élet szerves elemévé? – *Rácz Lajos: Francia hatás a magyar protestantizmusban.* III. Pictet Benedek hatása. – *Baranyai Zoltán: H. F. Amiel, Petőfi francia fordítója.* A nagy genfi gondolkodó nemcsak Magyarország és története iránt érdeklődött, hanem Petőfi Sándornak több költeményét is lefordította francia nyelvre. Ezek egy része még a szerző életében, a többi pedig halála után a *Petőfi-Múzeumban* jelent meg. Minő úton jutott el a genfi filozófus Petőfihez? Hiszen a magyar nyelv egész életében idegen és ismeretlen volt előtte. Baranyai azt hiszi, hogy a közvetítő Magyarország és Amiel között Amielnek egy jóbarátja: *Meltzl Hugó* kolozsvári egyetemi tanár volt, kivel Berlinben vagy Heidelbergben kötött barátságot. Ez a nagyműveltségű magyar tudós alapította 1877-ben az első összehasonlító irodalomtörténeti folyóiratot *Összehasonlító Irodalomtörténeti Lapok* címmel. E változatos, gazdag tartalmú fo-

lyóirat tíz évig élt. 1878-ban Amiel is tagja volt a szerkesztő bizottságnak s a folyóiratnak lelkes dolgozótársa és barátja maradt, 1881-ben bekövetkezett haláláig. A dolgozótársak névsorában ilyen neveket találunk, mint: Mme Adam, Giuseppe Cassone, Dora D'Istria grófnő, Frederic Mistral, Schott Vilmos stb. E folyóirat egyebek mellett több Petőfi-fordítást is közöl Amieltől. E fordítások azonban nem az eredetiből készültek. Amiel két forrásból merített: eleinte Meltzl német Petőfi-fordításából, majd *Desbordes-Valmore Hippolyte* francia fordításából, mely Petőfi-nek mintegy kétszáz költeményét tartalmazza francia prózába átírva. Meltzl nagyra becsülte Amiel átdolgozásait s azzal a tervvel is foglalkozott, hogy egybegyűjtve kiadja őket. E terv gyümölcse Amielnek az a tizenhárom posthumus Petőfi-fordítása, mely a Petőfi-Múzeum 1888. évfolyamában jelent meg. Baranyi a nehezen hozzáférhető folyóiratban megjelent Amiel-fordításokat újra közzéteszi. E fordítások gyakran csak megközelítő hűségűek, de nem hiányzik belőlük bizonyos lendület sem. Pontosságuk abban rejlik, hogy szerzőjük fölfedezte és szerette Petőfit. Megkísérelte saját nyelvén megszólaltatni. E kísérlet két nagy nevet, a francia és magyar irodalomban egyaránt drága nevet kapcsol össze: a Petőfi és Amiel nevét. – *Az 1924. év legjobb magyar könyvei.* A Szellemi Együttműködés Bizottságának könyvészeti alosztálya 1924. július 14-iki ülésén elhatározta, hogy jegyzéket állít össze a világ különböző országaiban megjelent jelentős művekről. A Magyarországon 1924-ben megjelent tíz legjelentősebb munka e jegyzék szerint a következő: Kornis Gyula: történetfilozófia, Zsigmond Ferenc: Jókai, Székfű Gyula: A magyar állam életrajza, Réthei-Prikkel Marián: A magyarság táncai, Jávorka Sándor: A magyar flóra, Berzeviczy Albert: Itália, Arany János összes munkái, Kozma Andor: Ma-

gyar szimfóniák, Herczeg Ferenc: Kilenc egyfelvonásos, Csathó Kálmán: Földiekkel játszó égi tünemény. – *A harmadik finnugor kongresszus Budapesten.* Az első Helsingforsban (Finnország, 1921.), a második Tallinban (Észtország, 1924.) volt, a harmadik Budapesten lesz 1928-ban. A budapesti kongresszus sokkal szélesebb körű programot tűz ki, mint a két első. Fel fogja ölelni a finnugor népek egész szellemi életét. A kongresszus munkája három tagozatra fog oszlan. Az első tagozat Szinyei József elnöklete alatt foglalkozni fog az általános műveltség, a finnugor népnevelés kérdéseivel, megtárgyalja a történet, néprajz, matematika stb. eredményeit a különböző finnugor országokban. A második tagozat Heller Farkas elnöklete

alatt nemzetgazdasági kérdéseket fog megvitatni. A harmadik tagozat elnöke Pekár Gyula lesz s a finnugor népek irodalmi és művészeti életének aktuális kérdéseiről fog tárgyalni. A kongresszuson részt vesznek a finn, észt és magyar nép képviselői és valószínűleg az orosz szovjeturalom alatt élő kisebb finnugor népek kiküldöttei is. A kongresszussal kapcsolatban atlétikai versenyek is lesznek az illető népek fiai közt. Az általános kongresszust a finnugor egyetemi ifjúság kongresszusa fogja kiegészíteni. – A kritikai rovatban Székely János mély és alapos tanulmányra valló bírálatot ír *Milita Constatinesco: L'évolution de la propriété rurale et la réforme agraire en Roumanie* (București 1925.) c. munkájáról.

Dr. "Csúry" Bálint.